

קראו את הטקסטים וענו על השאלות שאחריהם.

טקסט א':

הסטורי של אווה: איך עושים קליקבייט* שואה?

מעובד על פי ד"ר לירז מרגלית, מגזין "דה-מרקר" מאי 2019.

הסטורי של אווה נוצר במטרה לעורר מודעות לשואה אצל צעירים. ואולם, ההקשר שנעשה בין הטרגדיה של השואה לאפליקציה שמעודדת לרוב הוויה שטחית ורדודה, מייצר ניגוד.

"בואי אני אגיד לך מה עובר לדפוקים האלה בראש. הם אמרו לעצמם, כיצד נגרום לצעירים השרוטים האלה להתחבר לערכי השואה וליום הזה, ואז בטח מישהו שם אמר, אה אלה כל היום בסטורי, אז בואו ניקח שואה ונשים אותה בסטורי, מה יותר טבעי מזה.. תביני איזה שוס, אני פותח ת'פיד, רואה את קים קרדשיאן בביקני, את ה-warriors (קבוצת כדורסל) ואת אווה. אין דרך טובה מזו להנציח את השואה".

5

מה הבעיה שלכם? בסך הכל רצינו לדבר בשפה שלכם...

הדיון הסוער הזה התרחש בעקבות היוזמה "הסטורי של אווה", סרט האינסטגרם-שואה הראשון שהופק במטרה לעורר מודעות לשואה אצל צעירים. מדובר על יוזמה פרטית של מתי כוכבי, איש עסקים, ומאיה בתו, שביקשו להנציח את זיכרון השואה, "שהעניין בו יורד והולך בארץ ובעולם ובעיקר בקרב הצעירים." מתי, יוזם הסרט מספר שהחשש הגדול שלו היה שהשואה תיהפך בקרב לזיכרון עמום.

10

מתוך עשרות יומני שואה, הם התאהבו ביומן של אווה ההונגריה, ומה יותר טבעי מאשר להנציח את זכרה של אווה, שאהבה צילום באמצעות האינסטגרם, פלטפורמת התמונות האולטימטיבית? לשם כך הוא גייס את בתו מאיה שתעזור לו להתאים את היומן לשפה של הצעירים ולקודים הנהוגים ברשתות החברתיות. שלטי החוצות שנתלו לראווה באיילון במטרה לקדם את הסרט ספגו ביקורות נוקבות לא רק מצעירים, אלא מכל שכבות האוכלוסייה.

15

נשאלת השאלה, מדוע רעיון הנגשת השואה באמצעות אינסטגרם נתפש כמזעזע במיוחד? כשנשאלו, רוב האנשים ידעו להסביר שזה "פשוט מזעזע", אך התקשו להסביר את הזעזוע במלים.

*תוכן אינטרנטי הנועד להעלות את שיעורי הצפייה בו באמצעות הרשתות החברתיות.

האם זה מוסרי לשווק שואה?

20

בניגוד למה שנהוג לחשוב, דילמות מוסריות לרוב מוכרעות באמצעות רגש ולא באמצעות היגיון סדור ומתוקף היטב. כששאלו אנשים האם יסכימו להטות קרון רכבת שיצא משליטה ממסלול שבו עבדו 5 פועלים, למסלול שבו היה אדם אחד בלבד, באמצעות לחיצה על ידית, עבור מרבית האנשים לא הייתה פה שום דילמה.

25

הסיפור מקבל תפנית חדה כשבמקום לחיצה על ידית אנחנו נדרשים לדחוף אדם שמן, שבכובד משקלו יזיז את הקרון ממסלול נסיעתו במטרה להציל 5 אנשים. כאן רוב האנשים נוטים לומר חד משמעית לא. למרות שבשני המקרים הרציונל זהה – ויתור על חי אדם חסר ישע כדי להציל חמישה. אופן הביצוע מעורר תחושות שונות המובילות אותנו לשיפוט מוסרי שונה. באותו אופן, הרציונל מאחורי הסטורי של אווה - הנגשת השואה לצעירים - מאד ברור. אין ויכוח על הנחיצות לשמר את זיכרון השואה בקרב הדורות הבאים. אך כמו בדילמת הקרונית – אופן הביצוע מייצר אצלנו התנגדות וחוסר נוחות כתוצאה הרגש שהוא מעורר אצלנו.

30

מה בדיוק מפריע לנו שם?

השואה היא טאבו אצל כולנו, כולל אצל הצעירים, גם אם הם לא מבינים עד הסוף מה היה שם או את עוצמת הכאב וגודל הטרגדיה. כולנו גדלנו על כך ששואה זה אחד היסודות המקודשים של עם ישראל, והמעניין הוא שגם בלי להבין בדיוק מה היה שם, הוא תמיד יישאר ככה. פרה קדושה. ישנן תפישות שהשתרשו בתודעה, ואחרי שנתקבעו הן מקבלות מעמד משלהן וקיום עצמאי. חלק בלתי נפרד מההוויה של מה זה להיות יהודי.

35

בהשוואה לאופן שבו אנו תופשים את השואה, הרשתות החברתיות נהפכו סמל לנרקסיזם שרומס ערכים משותפים ושם את הפרט במרכז. הרשתות הן שם נרדף ל"תרבות הכלום", המעודדת הוויה שטוחה ורדודה הנשענת על תמונות מחויכות, סרטונים משעשעים, סטורי שמתעדכנים ובעיקר הלייקים שמבחינת המשתמשים הם מהות הכל.

40

צימוד בין שני ערכים מנוגדים מייצר דיסוננס (ניגוד). המחשבה של לחבר בין שני אלו, בין אינסטגרם שנתפש כסמל השטחיות, הקצב המהיר, הניסיון למשוך תשומת לב עם סמל הטרגדיה הלאומית - השמדת עם - הוא מצמרר.

הסטורי הוא ההפך המוחלט מתיעוד

45

הגוונים הוורודים והכתומים המייצרים אסוציאציה של אופטימיות ותמימות בשלטי החוצות הקשו עלינו עוד יותר לבלוע את הגלולה, ואם נחשוב על זה לרגע, יוצרי הקמפיין ככל הנראה אפילו לא השכילו להבין מהי המשמעות של הסטורי - סיפור שרלוונטי ל-24 שעות בלבד, ולכן מתעדכן על בסיס יומי. במלים אחרות, הסטורי הוא ההפך המוחלט מתיעוד.

יותר מכל מרתיח הזלזול – הם כאלה שטחיים ורדודים שאין שום סיכוי לדבר עמם בשום שפה אחרת, אז בואו נשוחח עמם בשפה היחידה שהם מסוגלים להבין, זו הדרך היחידה לחדור את חומת האדישות שלהם.

כיצד ישפיע אופן ההנגשה של השואה על האופן שבו נזכור אותה?

הבעיה האמיתית שאף אחד לא נתן לה התייחסות בכל הדיון על הנגשת השואה לדורות הבאים היא מה יישאר בסופו של דבר בזיכרון. כיצד ישפיע אופן ההנגשה של השואה על האופן שבו נזכור אותה.

50

המנגנון שלנו לא מתוכנת לזכור פרטים אלא רגשות. אנו מקודדים את פרטי החוויה בנפרד מהרגשות שנלוו לחוויה. מטרתו של המנגנון לקידוד רגש היא להכווין את החלטותינו העתידיות. כך, אם ילד ננשך על ידי כלב, בפעם הבאה שהוא יראה כלב, הוא יזכור איך זה הרגיש באמצעות התחושה המאוחסנת בזיכרונו. פרטי האירוע הרבה פחות משמעותיים מהרגש הנלוו לתהליך.

55

במלים אחרות, הטרנד החדש של סרטי שואה מצוירים או קליפים של שואה באינסטגרם יובילו לכך שמה שיישאר מהזיכרון של השואה הוא אירוע שכבר אינו צבוע שחור, אלא מומתק בצבעים רכים ואופטימיים. הזיכרון כבר לא יהיה חור שחור וכואב אלא משהו קליל שזורם לנו בפיך, בין קרדשיאן ל-NBA.

באופן לא מודע, פרות קדושות הם סמלים, נטועים היטב בתודעה, שעם השנים קיבלו בתהליך הסוציאליזציה חיזוקים נוספים ויש עליהם הסכמה גורפת, בין ימין ושמאל, צעירים ומבוגרים. ישנו פחד לא מודע משותף לכולם שאם הפרות הקדושות האלה יאבדו מקדושתן, לא יישאר שום דבר המאחד אותנו כעם.

60

טקסט ב':

תגובות קוראי המאמר (מתוך אתר "דה-מרקר"):

03.05.2019 16:56 **ביקורת סתמית לשם ביקורת**

לבו וקי

פרויקט מצוין!

נראה כי הדוקטור לא צפתה בסרטוני הסטורי של אווה, כנראה משום ש.....
אין לה אינסטרנרם? לטעמי הסרטונים טובים, משחזרים את התקופה היטב
(אם כי יש פה ושם פרטים שאני לא בטוחה בנוגע להם, למשל המזרונים
בחדר בנטו למשל). כמו כן, נעשה שחזור תקופתי טוב של הבגדים
והתסרוקות לשם יצירת אמינות. השחקנית שמגלמת את אווה מתוקה ויוצרת
הזדהות. אני גדלתי בבית "שואתי" למדי, שבו דיברו שואה וקראו שואה, ורוב
משפחת אמי נספתה באושוויץ - ולדעתי זה פרויקט בעל ערך. טעות גדולה
שנעשתה היא שלא הבהירו לציבור מראש שכל הסרטונים יישארו בדף,
ושלהבדיל מ"סטורי" שנמוגים אחרי כמה שעות - הצפייה תתאפשר גם
בעתיד.

03.05.2019 16:46 **אמא לנער בן 15**

לבו וקי

אני לא רואה את זה כמוך

בהיותי אם לנער מתבגר עקבתי ביום השואה אחרי הדף. אני חושבת
שנעשתה עבודה טובה ומכובדת שהרבה ילדים ובני נוער יכולים להיתרם
ממנה. לעניין ה"סטורי" לעומת "תיעוד" - כל הסרטים עדיין בדף ואפשר
לצפות בהם תמיד. משפחת כוכבי - יפה עשיתם! ישר כוח!

03.05.2019 10:10 **ארז**

לבו וקי

כל הכבוד ליוצרי המיזם!

הרשתות החברתיות הן מה שאנחנו עושים מהם - אינסטרנרם לא חייבת
להיות שטחית, היא משקפת את השטחיות בחברה שלנו. אולי גם נמנע
מדיבור על השואה בבתי הספר כי קיימת התנהלות שטחית ולא מכבדת
בהפסקות? ובכלל, חלק מהתלמידים הם גם לא מכבדים? צריך להפסיק עם
הצדקנות והניסיון להשאר "נקיים" - הדרך להתקדם היא לא לבקר מבחוץ
פלטפורמות יעילות ולהשפיע על אף אחד, צריך לפעול מבפנים ולהעלות את
הרמה

השאלות

1. מהי הטענה המרכזית של טקסט א'?

בני הנוער כיום משתמשים ברשת החברתית אינסטגרם. 1

שימוש באינסטגרם למען הנצחת השואה אינו מכובד. 2

בני הנוער גילו עניין ב"סטורי של אווה". 3

בני הנוער אינם מגלים עניין בסרטי ובספרי שואה. 4

2. בתחילת המאמר (מתחת לתמונה) כתובות שתי שורות מודגשות.

האם לדעתכם שורות אלה חשובות? נמקו את תשובתכם.

3. לפניכם משפט מהמאמר הכתוב בדיבור ישיר:

"בואי אני אגיד לך מה עובר להם בראש. הם אמרו לעצמם, כיצד נגרום לצעירים השרוטים האלה להתחבר לערכי השואה וליום הזה, ואז בטח מישהו שם אמר, אה אלה כל היום בסטורי, אז בואו ניקח שואה ונשים אותה בסטורי" אמר הנער.

כתבו את המשפט בדיבור עקיף.

4. תפקידה של הפסקה הראשונה בטקסט א' (שורות 3-6) הוא –

- 1. להדגים.
- 2. להגדיר.
- 3. להשוות.
- 4. לנמק.

5. בטקסט א' יוזם הסרט מספר שהחשש הגדול שלו היה שהשואה תיהפך בקרוב לזיכרון עמום.

א. מה פירוש המילה **עמום**? (שורה 11).

- 1. עצוב
- 2. ישן
- 3. מעורפל
- 4. זניח

ב. לפי דעתך, מה הביא את יוצר הסרט לחשוש מכך?

6. בטקסט א' בשורה 19 כתוב: "בניגוד למה שנהוג לחשוב, דילמות מוסריות לרוב מוכרעות באמצעות רגש ולא באמצעות היגיון סדור ומתוקף היטב". הסבירו משפט זה במילים שלכם.

7. בתחתית עמוד 1 כתובה הערת שוליים.

לאיזה מתפקידי הערות השוליים מתאימה הערת שוליים זו?

- 1 למסור מידע מתומצת על כותב הטקסט.
 2 להרחיב מידע על אירוע או על דמות שהוזכרו בטקסט.
 3 לציין את המקור שממנו הובא המידע הכתוב בטקסט.
 4 לפרש מונח לא מוכר המוזכר בטקסט.

8. בטקסט א' נשאלת השאלה, מדוע רעיון הנגשת השואה באמצעות אינסטגרם נתפש

כמזעזע במיוחד (שורה 16).

כתבו את הסיבה לכך על פי הטקסט (שורות 30-42).

9. לפניכם צירופי מילים מתוך טקסט א'.

כתבו ליד כל צירוף אם הוא צירוף סמיכות או צירוף של שם ותוארו.

סוג הצירוף	צירוף מילים
	דיון סוער
	יומני שואה
	זיכרון עמום
	ביקורת נוקבת
	שלטי חוצות
	דילמות מוסריות

10. בטקסט א' בשורה 31 כתוב: "השואה היא **טאבו** אצל כולנו, כולל אצל הצעירים, גם אם הם לא מבינים עד הסוף מה היה שם או את עוצמת הכאב וגודל הטרגדיה."

מה פירוש המילה **טאבו** במשפט זה?

- 1 בעיה
- 2 סיוט
- 3 בהלה
- 4 נושא רגיש

11. צימוד בין שני ערכים מנוגדים מייצר דיסוננס (ניגוד). (טקסט א' שורה 40).
לפי **טקסט א'**, מהם הערכים המנוגדים? (שורות 42-35).

12. בטקסט א' כתוב: "הבעיה האמיתית שאף אחד לא נתן לה התייחסות בכל הדיון על הנגשת השואה לדורות הבאים היא מה יישאר בסופו של דבר בזיכרון. כיצד ישפיע אופן ההנגשה של השואה על האופן שבו נזכור אותה."

לפי **טקסט א'**, כיצד "הסטורי של אווה" עלול להשפיע על זיכרון השואה?
(שורות 42-35).

13. לפי שורות 55-62, באיזו נימה מתייחסת הכותבת ל"סטורי של אווה"?

- נימה הומוריסטית 1
- נימה ביקורתית 2
- נימה חשדנית 3
- נימה אוהדת 4

14. בטקסט ב' מוצגות תגובותיהם של חלק מקוראי המאמר.

קראו את התגובות השונות וציינו האם המגיבים מסכימים או מתנגדים לדבריה של הכותבת. הביאו מתוך דבריהם משפט המוכיח זאת.

א. תגובה מס' 1 (ביקורת סתמית לשם ביקורת):

ב. תגובה מס' 2 (אמא לנער בן 15):

ג. תגובה מס' 3 (ארז):

15. כתבו תגובה משלכם לכותבת המאמר ובה הביעו את עמדתכם לגבי השפעת

"הסטורי של אווה" על זיכרון השואה.
